

INFORMAATIOTUTKIMUKSEN PÄIVÄT 2022

Haastattelututkimus ammattimuusikoiden työtehtäväperustaisesta tiedonhankinnasta

Heli Aalto
Tampereen yliopisto

heli.aalto@tuni.fi

Asiasanat: haastattelututkimus, muusikot, soittajat, tiedonhankinta

Viittaaminen: Aalto, H. (2022). Haastattelututkimus ammattimuusikoiden työtehtäväperustaisesta tiedonhankinnasta. *Informaatiotutkimus*, 41(2–3), 4–7. <https://doi.org/10.23978/inf.122551>

Artikkeli on lisensoitu Creative Commons Nimeä-EiKaupallinen-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä

Tarkastelen ammattimuusikoiden tietokäyttäytymistä ja tiedonhankintaa. Keskityn ammattimuusikoiden tiedonhankintakäyttäytymisen motiiveihin ja merkityksiin (ks. esim. Haasio et al., 2019, 170) työn ja työtehtävien suhteen. Tutkimuksessa pyrin 1) ymmärtämään ammattimuusikoiden tiedonhankintaa toiminnallisena prosessina työtehtävien suorituksen kontekstissa ja 2) tunnistamaan ammattimuusikoiden tiedontarpeita.

Muusikoiden tehtäväperustainen tiedonhankinta

Rajatusti juuri ammattimuusikoiden tietokäyttäytymisestä ja tiedontarpeista on niukasti tutkimuskirjallisuutta. Toisaalta se määrällisesti vähäinen tutkimus, jota aiheesta on julkaistu, on tuoretta. Sopivaa sovellettavaa kirjallisuutta on esimerkiksi tehtäväperustaiseen tiedonhankintaan keskittyvässä tutkimuksessa.

Tutkimusta ohjaavia kysymyksiä ovat:

- Minkälaisista työtehtävistä muusikoille aiheutuu tiedontarpeita?
- Millaisia tiedontarpeita muusikoilla on?

Byström ja Kumpulainen (2020) esittelevät artikkelissaan tiedontarpeiden tutkimuksen tueksi käsitteellisen kehyksen, jossa työkontekstissa tarkastellaan tehtäväperustaisia tiedontarpeita sekä pystysuuntaisina että vaakatasoisina suhteina täydennyksenä pelkästään peräkkäisiin tarkasteltuihin tiedontarpeisiin. Yhteen työtehtävään voi sisältyä monia tiedontarpeita. Byström ja Kumpulainen kuvaavat työtehtävän prosessia, jossa tiedontarpeet ovat suhteessa ammatilliseen kontekstiin ja työpaikkaan, tehtävän suoritusprosessin vaiheisiin ja sille alisteisiin tiedonhakuihin ja -hankintaan. Sovellan artikkelissa esitettyä kuvausta tehtäväperustaisten tiedontarpeiden suhteista työssäni.

Ruotsalainen (2012) analysoi artikkelissaan kuvataiteilijoiden tietokäyttäytymistä työprosessin aikana. Tutkimuksen kohteeksi Ruotsalainen on rajannut nimenomaisesti ne tietokäytännöt, jotka voidaan liittää kuvataiteilijoiden luovaan työprosessiin. Kuvataiteilijoiden tiedonhankinnasta erotetaan kahdeksan erilaista tietotyyppiä, joista kolme, kokemuksellinen tieto, tekemällä syntyvä tieto ja faktatieto, ovat Ruotsalaisen tyyppittämiä. Oman tutkielmani kannalta hödyllisiä tietotyyppiä ovat kokemuksellinen tieto ja tekemällä syntyvää tieto. Kuvataiteilijoiden tärkeimmäksi tiedonlähdeyyppiä nimetään omat kokoelmat. Muusikoiden haastatteluissa omat kokoelmat, kuten äänite-kokoelma ja nuotisto, voisi olla yksi haastattelussa käsiteltävistä teemoista.

Heta Salmelan (2021) *Ammattimuusikkojen, musiikintekijöiden ja musiikinopettajien työnkuva, tiedontarpeet ja tiedonhankintakanavat* -opin näytetyössä haastattelujen kysymysrungossa ja kyselylomakkeessa huomasi jo kertaalleen omasta työstäni hylkäämäni termin osaaminen muusikoiden työssään tarvitseman tiedon yhteydessä. Tämä vahvistaa hataraa oletustani siitä, että osaaminen on tärkeässä osassa luovien ammattialojen tiedonhankinnassa: haluttua tietoa ei välttämättä ole saatavilla sellaisessa muodossa, jossa sitä tarvitsee ja ensisijaisesti hakee, mutta oman osaamisensa avulla esimerkiksi muusikko voi tuottaa lisää tarpeellista tietoa ja arvoa löytämänsä lähteen avulla, kuten nuotintaa tallenteelta melodian.

Internetin käytön arkipäiväistymisen myötä digitaaliset toimintatavat, kuten hakukoneiden käyttö tiedonhankinnassa, ovat yleistyneet oletettavasti myös ammattimuusikoiden tiedonhankinnassa. On esitetty (Haasio et al., 2019), että hakujärjestelmien tuottaessa yhä tarkempia ja jopa ennakoivia vastauksia hakutuloksiin tiedonhankkijan inhimillinen rooli kapenee. Näin myös surkastuu hakutulosten relevanssin arvointikyky. Tiedonhankinta on kuitenkin ihmiselle luontaista. Ymmärrys inhimillisistä prosesseista, kuten tietokäyttäytymisestä, on tärkeää paitsi aitojen tiedontarpeiden tunnistamisessa myös entistä parempien hakutekniikoiden kehittämiseksi (Haasio et al. 2019, 174.)

Tiedonhankintatutkimukseni rajautuu käyttäjäkeskeiseen paradigmaan (Haasio et al., 2019), jossa yksilön aktiivinen toimijuus tunnustetaan informaation tulkinnaissa ja tarvittavan informaation määrittelyssä. Tosin eronteko perinteisen järjestelmäkeskeisen ja uudemman käyttäjälähtöisen tutkimusparadigman välillä on hälventynyt. Jos tutkimuksessa huomioidaan vain ikään kuin henkilöstä ja valinnoista juontuvat tilannelähtöiset aspektit, rakenteelliset, yksilöstä riippumattomat yleiset olosuhteet jäävät huomioimatta. (Haasio et al., 2019, 71, 74.)

Järjestelmäkeskeisyys on ollut merkittävää kirjastojen ja arkistojen toiminnassa. Valo (2022) tarkastelee väitöstutkimuksessaan kansanmusiikin keruuta Suomessa. Laajemmin kuin vain arkistomateriaalin metadataan liittyviä ongelmia Valo erittelee jo keruutyössä tapahtunutta ideologista valintaa: nationalismi ideologiana yhdessä patriarkaalisten rakenteiden kanssa vaikutti siihen, millaisia tallenteita on ylipäättään päätynyt arkistoitavaksi ja miten musiikin harrastamista kuvailtiin. Esimerkiksi Suomessa kansanmusiikki on käsitetty miesten perinteeksi. Musisoiviin naisiin on kohdistettu erilaisia odotuksia (kauneus, siveys, ahkeruus) kuin musisoiviin miehiin. (Valo 2022, 204, 234, 236.)

Lähteet

- Byström, K., & Kumpulainen, S. (2020). Vertical and horizontal relationships amongst task-based information needs. *Information Processing and Management*, 57(2), 102065. <https://doi.org/10.1016/j.ipm.2019.102065>
- Haasio, A., Harviainen, J. T., & Savolainen, R. (2019). *Johdatus tiedonhankintatutkimukseen*. Avain.
- Ruotsalainen, H. (2012). Kuvataiteilijoiden tietokäyttäytyminen työprosessin aikana. *Informaatiotutkimus*, 31(2). Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/inf/article/view/6750>
- Valo, O. (2022). *Kansanmusiikin keruu ja kansallinen katse: Erkki Ala-Könnin tallennustyö toisen tasavallan Suomessa vuosina 1941–1974* [Väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Tampere University. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-2318-9>